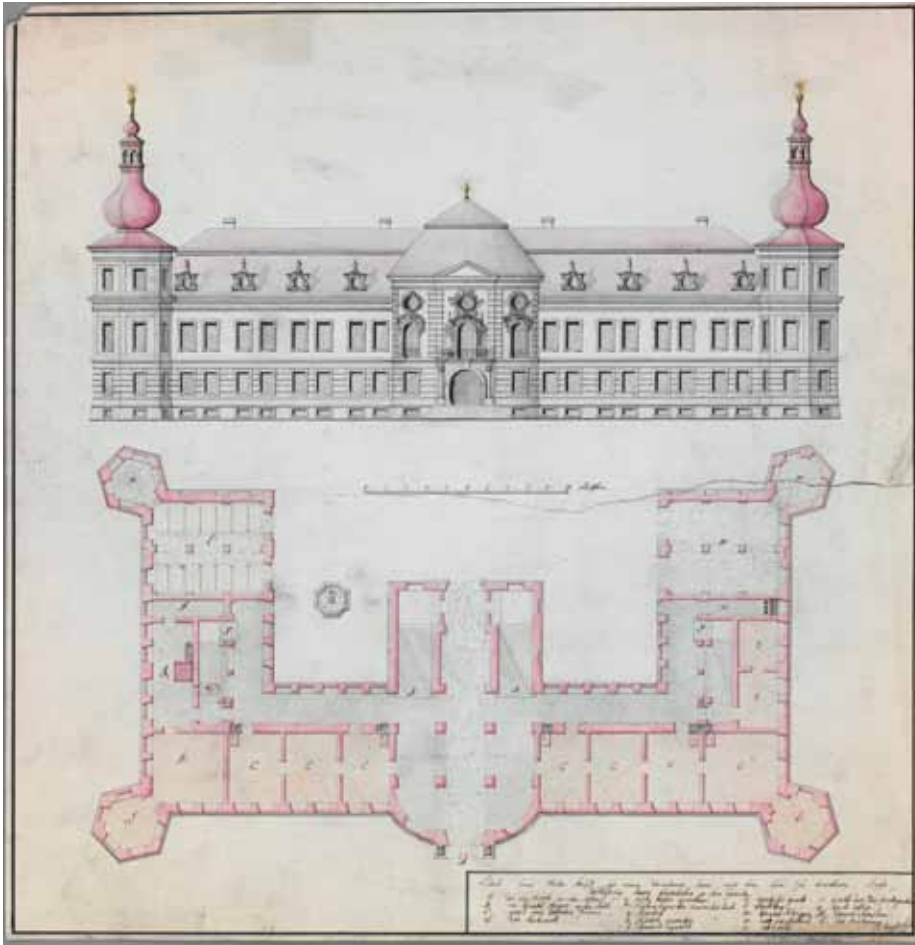

OLOMOUCKÉ UMĚLECKÉ CECHY

Miloslav Čermák

Není pochyb o tom, že obecně vzato, právě raný novověk v plné míře rozvinul dlouhý proces emancipace uměleckých profesí ze svazku středověkých cechovních řemesel v plné šíři. Tento proces však neprobíhal v plné míře ve všech uměleckých odvětvích a na všech úrovních současně, a neprobíhal stejně ani ve všech regionech Evropy. Zatímco někteří příslušníci tradičních uměleckých řemesel jako například někteří malíři v Praze neměli se svou emancipací větší problémy, jiná řemesla jako například truhláři si museli své místo mezi uměleckými řemesly vybojovat, k čemuž využili i krátkodobých módních trendů, osobních zálib vlivných mecenášů i šikovnosti nadaných řemeslnických mistrů. Byl to právě raný novověk, který nově definoval osobnost umělce a změnil etiku, estetiku a metodiku jeho tvorby. Především však musela padnout dosavadní představa o neslučitelnosti práce rukou se vznešeností ducha a zejména malíři tak mohli a museli přenést své myšlenky na papír a teprve poté do reality. Tím se rozsah jejich využití nesmírně zvýšil, a malíři se tak stali spolu s architekty nepostradatelnými iniciátory nejen vlastních uměleckých děl, ale i sakrálních a profánních staveb vůbec, zahradní architektury i výprav divadelních inscenací. Zcela odlišná situace však byla ve velkoměstech jako například ve Vídni, Mnichově či Berlíně a na stavbách šlechtických sídel a paláců. Na rozdíl od Prahy či Olomouce, kde mistři uměleckých řemesel stále ještě naráželi ve sporech o zakázky a o posouzení kvality výrobků na jedné straně na strnulé cechovní předsudky a současně i na proticechovní tendence ze strany státu a povětšinou šlechtických a církevních investorů uměleckých zakázek. Zatímco v dvorském a šlechtickém prostředí se umělečtí řemeslníci prosazovali pod ochranou svých zaměstnavatelů, ve městech stále převládala dosavadní, ve skutečnosti již přežitý systém organizace řemeslné cechovní malovýroby, a všichni umělečtí, především měšťanští mistři, kteří v Olomouci působili, se mu museli v základních otázkách své existence podřídit.

Jako první vystoupili z anonymity, vlastní období gotiky, malíři (*Maler, Mahler, Pictores*), kteří se také nejaktivněji snažili vymanit ze svazku cechovního řemesla. Ve své snaze se emancipovat byli omezovali skutečností, že jejich činnost zahrnovala široký okruh prací se štětcem a to od prací natěračských, zhotovování slunečních hodin, číselníků věžních hodin, různých znaků, malování korouhví, štítů i částí nábytku, přes práce pozlacovačské až k vlastní malbě obrázků, ob-

Josef Stabl, Projekt zámku (ze souboru mistrovských kreseb a projektů), před rokem 1750, kolorovaná perokresba. Státní okresní archiv Olomouc.

slném základě. A tak se v této době spojili ve společném cechu malíři se zlatníky, v první polovině 17. století se k nim připojili ještě sklenáři a v druhé polovině 17. století ještě sochaři. Na počátku 18. století se pak naopak začala jednotlivá řemesla schopná konkurence od společného cechu oddělovat. V roce 1719 malíři společně se sochaři z cechu vystoupili, vytvořili společné bratrstvo sv. Evangelisty Lukáše, a v roce 1732 malíři vytvořili úplně samostatné bratrstvo, když obdrželi vlastní artikule (v polovině 19. století u nich byli evidováni ještě stříbrníci). Tím vyvrcholila jejich letitá snaha o společenské uznání, kterého však někteří z nich dosáhli již v průběhu 17. století. V roce 1732 pracovalo ve městě šest malířů, v roce 1751 měl cech jedenáct mistrů malířů, sedm tovaryšů, sedm učňů a tři cizí mistry. V letech 1669–1841 získalo měšťanské právo třicet osm malířů, mezi nimiž však mohli být započítáni v první polovině 19. století i malíři pokojů, samostatně evidovaní od roku 1822. V roce 1833 jsou v Olomouci doloženi čtyři malíři.

Cech malířů měl vždy dva přísežné (obvykle jednoho malíře a jednoho zlatníka). Při přijetí za učně musel zájemce složit v roce 1582 jako zápisné funt vosku a 3 zlaté (florény) do cechovní pokladny. Učební doba činila čtyři roky, v 18. století pak pět let, přičemž učni mohl být jeden rok odpuštěn, pokud vykazoval dobré pracovní výsledky. Mistr mohl mít v učení současně pouze dva učně. Po vyučení byl učeň povinen zaplatit 5 zlatých. Na zkušební v cizích zemích musel strávit nejméně tři roky. Pokud tuto praxi nezískal a chtěl se ucházet o mistrovské právo, musel prokázat, že se řemeslu věnoval deset let. Jako mistrovský kus byl povinen namalovat obraz P. Marie s dítětem nebo s motivem ukládání Krista do hrobu, dále pak olejovou malbu s motivem poslední večeře Páně a nakonec akvarel s vyobrazením Krista, v jehož pozadí se nacházely městské budovy a panorama okolní krajiny. Za udělení mu mistrovské právo zaplatil v 16. století 24 zlatých, mistrům 1 zlatý 10 krejcarů na pohoštění a cechovnímu řečníkovi 18 krejcarů. V roce 1732 měl do cechovní pokladny složit poplatek ve výši 30 zlatých, zatímco ostatní

razů, portrétů, zátiší, vedut či rytí sgrafit. Zhotovováním obrazů malých formátů, které se daly pořídit za několik zlatých, by se však neuživil a proto se v některých českých i moravských malířských dílnách malovaly také repliky osvědčených kompozic s náboženskými i světskými motivy, zdobily se úřední dokumenty, ale také se natíral nábytek, kočáry a vývěsní štíty. Obrazy většího formátu, zejména pak oltářní obrazy, se zhotovovaly téměř výlučně na objednávku a byly malovány pouze v některých dílnách nejvýznamnějších umělců. V Olomouci se malíři vyskytovali již v polovině 14. století a jejich existence je v té době doložena osobou Henslina, služebníka neznámého malíře v roce 1372 a malířem Štěpánem v roce 1381. Od té doby až do poloviny 17. století se podařilo doložit šedesát dva jmen malířů, kteří ve městě tvořili. Nikdy jich zde nepracovalo mnoho najednou, nejvíce snad vždy jen kolem pěti. V průběhu první poloviny 15. století nastala ve městě chvíle, kdy se na principu výhodné spolupráce začala sdružovat ve společném cechu příbuzná řemesla nebo řemesla, pracující na společném řeme-

poplatky zůstaly stejné. Schůze členů cechu se konávaly dva až třikrát ročně. Cech používal již v druhé polovině 15. století typáře s postavou patrona cechu sv. Eligia v pluviiálu a s mitrou na hlavě, držícího v pravé ruce zlatnické kladívku a v levé ruce berlu. U nohou měl dva štíty, na nichž byla na jednom zobrazena konvice a na druhém pohár a dva prsteny. Opis na pečetidle zněl: „s. d. goltsmit u. maler“.

K malířům měli blízko iluminátoři (*Illuminatores*), kteří barvami vyplňovali kreslené nebo tištěné kontury v rukopisech sakrální i světské povahy nebo a to hlavně, opisovali různé texty. V Olomouci se vyskytovali prokazatelně již od 13. století v biskupském, kapitulním i klášterních skriptoriích. Vzhledem k tomu, že se dochovalo poměrně značné množství cenných rukopisů, máme možnost porovnat kvalitu jejich prací s výtvary stejných řemeslníků v jiných částech Evropy a můžeme tak konstatovat, že ti olomoučtí se ve značné konkurenci neztratili. Velmi bohatá činnost olomouckých iluminátorských dílen na počátku 14. století v souvislosti s válečnými událostmi poklesla, aby se znovu, snad ještě ve větším rozsahu obnovila koncem 15. a v první polovině 16. století. Především církevní rukopisy té doby vynikají nadprůměrnou kvalitou kultivovaného formálního projevu iluminátorů, v řadě případů zřejmě z okruhu Mistra Friedrichova breviáře, zohledňujícího místní prostředí i nezvyklost světské zakázky (například olomoucká městská kniha písaře Václava z Jihlavy). Tvorba iluminátorů byla povětšinou anonymní. Známe jména pouze několika z nich například Vaňka (Václava), jenž v Olomouci prokazatelně působil v letech 1435–1443. Není vyloučeno, že právě on mohl být autorem výzdoby již zmíněného rukopisu Václava z Jihlavy, v němž je několikrát jmenován. Dále to byli Valentin Kayl, jenž také zhotovoval dřevoryty a roku 1590 koupil dům po tiskaři Janu Olivetském v Barvířské ulici a Wolfgang Fröhlich v letech 1500 až 1525. Postupně zřejmě profese iluminátorů převzali malíři, protože nadále se v pramenech pod původním názvem již nevyskytují.

Sklenáři (*Glaser, Gläser, Glassmacher, Glassmoler*) se zabývali výrobou skleněných mozaik – zasazování kulatých skel a posléze tabulek ze surového skla do cínového nebo olověného rámu. Určitě se podíleli i na výrobě malovaných oken. Vyplývá to ze zápisu z roku 1530, kdy městská rada rozhodla, že sklenáři mohli i okna malovat a malíři také současně zasklívat. V Olomouci jsou sklenáři doloženi od první třetiny 16. století, kdy patřili do společného cechu spolu se zlatníky a dalšími řemesly. Do učení byl zájemce o řemeslo přijat po čtyřtýdenní zkušební lhůtě a učil se čtyři roky, pak byl povinen mistrovi zaplatit 20 zlatých rýnských a musel si sám pořídit ošacení. Pokud na to neměl prostředky a byl udržován mistrem, musel se učit sedm let. Mistrův syn se učil čtyři roky bez dalšího omezení. Každý mistr mohl mít v učení pouze dva učně. Žadatel o mistrovské právo se musel řemeslu věnovat nejméně deset let. Poté měl jako mistrovský kus zhotovit ozdobné okno, zasklené polovičními a celými slídovými nebo čtyřiceti dvěma skleněnými kolečky (šupinami) různých tvarů a složit půl hřivny stříbra a čtyři funty vosku cechu, do špitálu chudým věnovat džber piva a cechovního řečníka odměnit jedním grošem. Sklenáři se snažili od osmdesátých let 17. století ze společného cechu separovat, za což byli často trestáni, ale nakonec se jim to nepodařilo. Samostatný cech vytvořili až v roce 1733. V roce 1751 měli čtyři mistry, jednoho tovaryše a čtyři učně. V roce 1785 je v knize mistrů uvedeno celkem dvacet osm mistrů

Olomoucký zlatník (?), Relikviář ve tvaru monstrance, zlacené stříbro, barevné sklo, kolem poloviny 18. století. Vlastivědné muzeum v Olomouci.

Olomoucký zlatník (?), Pohár s víkem, tepaná, cizelovaná a pozlacená měď, první polovina 17. století. Vlastivědné muzeum v Olomouci.

Olomoucký zlatník (?), Relikviář ve tvaru monstrance, zlacené stříbro, barevné sklo, kolem poloviny 18. století. Vlastivědné muzeum v Olomouci.

z celé Moravy, z toho pět z Olomouce, z čehož vyplývá, že olomoucký cech byl hlavním cechem moravským. V roce 1833 pracovalo ve městě šest sklenářů a celkem získalo v letech 1681–1905 měšťanské právo třicet čtyři sklenářů a jeden obchodník se sklem. Z cechovních insignií se dochovala jednoduchá nezdobená pokladnice a mosazný typář, mající v pečtním poli ve štítě pod korunkou zobrazeno okno s devíti skleněnými kolečky, nad nimiž je pak zobrazen blíže neurčitelný nástroj geometrického tvaru. Kolem okna jsou rozdělené číslice letopočtu 1751 a opis „SIGILDER. GLASER. IN. OLMIZ“.

Na počátku 80. let 16. století se jevišti dějin objevila dvě nová řemesla. Říkalo se jim *pildhauerové* a *pildšnycerové*. Obě se od sebe lišila materiálem, z něž zhotovovala svůj mistrovský kus a tím i své výrobky. *Pildhauerové* (*Bildhauer*) byli sochaři, kteří svá díla zhotovovali z kamene a *pildšnycerové* byli řezbáři (*Schnitzer, Holzschneider*), kteří vyřezávali nejrůznější předměty nebo rámy či ozdoby nábytku ze dřeva, ze slonoviny i ze zvířecích kostí. Ve městě jsou doloženi od poloviny 16. století jako svobodní řemeslníci, bylo jich málo a nejsou doklady, že by byli organizováni v některém cechu. Sochaři byli pro svou hrubou fyzickou práci dlouho považováni za „nečisté řemeslo“, a to až do té doby, kdy se podařilo prokázat, že jejich umělecký výkon spočívá nejprve v samotné formulaci myšlenky a teprve poté v jejím ztvárnění v plastické skice. Hrubší práce od nich postupně převzali kameníci. Sochaři se specializovali především na zhotovování sochařské výzdoby chrámů, šlechtických paláců, veřejných prostranství, zahrad, parků apod. Někdy také vyřezávali sochy ze dřeva, zejména když se jednalo o studijní a přípravné práce pro vlastní projekty. Zřejmě mezi ně můžeme řadit i parléře, ojedinelé se v Olomouci vyskytující již v 15. století. Několik řemeslníků opracovávajících ve městě kámen i dřevo známe z první poloviny 15. století, a ti zde pracovali jako svobodní řemeslníci. V roce 1669 se sochaři začlenili do cechu malířů, zlatníků a sklenářů, aby v roce 1732 vytvořili společné bratrstvo s malíři. Sochaři patřili v Olomouci mezi málo početná řemesla a v roce 1719 jich zde působilo šest, v roce 1751 měl cech čtyři mistry, pět tovaryšů a čtyři učně. V letech 1676–1907 získalo měšťanské právo pouze sedmnáct sochařů. Vyučít se sochařem mohl zájemce za pět let s následným vandrem. Jako mistrovský kus musel zhotovit z kamene sousoší sv. Jiří bojujícího s drakem.

Zlatnické řemeslo vždy patřilo v celé Evropě k nejuznávanějším a nejprogresivnějším oborům středověkého umění. Ovlivnila to samozřejmě i hodnota používaných materiálů, jejich cena a nedostupnost. Stejně tomu bylo i v Olomouci, kde jsou zlatníci (*Goldschmiede, Aurifabri*) v písemných pramenech doloženi již od roku 1268 zlatníkem Klausem, a pravidelně od roku 1357 zlatníkem Kuncem. V 15. století je možno ve městě napočítat již 26 zlatnických dílen, jejichž počet se v 16. století zdvojnásobil. V první polovině 15. století zlatníci vytvořili samostatný cech a k roku 1472 jsou ve městě doloženi ve společném cechu s malíři. Kolem roku 1536 se k nim připojili ještě perletáři (*Perlheber*) a od roku 1578 také sklenáři, zla-

Johann Beer, Rakev olomouckého biskupa Karla II. z Lichtensteinu-Castelkorna, 1696, cín. Olomouc, katedrála sv. Václava.

totepci, sochaři a řezbáři. V tomto složení cech pracoval do roku 1719, kdy v něm působilo sedm zlatníků. Do roku 1751 se od zlatníků oddělila všechna zmíněná řemesla a zlatníci tvořili samostatný cech, v němž bylo organizováno osm zlatnických mistrů, šest zlatotepců, pět tovaryšů, jeden učeň a devatenáct mistrů ze střední Moravy, kteří nepůsobili v Olomouci. Do cechu zlatníků také patřili rytci pečeti, známí daleko za hranicemi města. Ti však kolem roku 1750 z cechu vystoupili a v letech 1747–1880 se šest z nich stalo měšťany. V roce 1756 v Olomouci pracovalo jedenáct zlatníků, v roce 1833 však již jen dva. Celkem získalo v letech 1669–1884 měšťanské právo čtyřiačtyřicet zlatníků. Učební doba činila u zlatníků čtyři roky, od roku 1716 pak šest let, zlatotepci se učili sedm let a mistrův syn čtyři roky. Za vyučení se platil v 18. století poplatek 3 zlatých. Tovaryš, který se chtěl stát ve městě mistrem, musel v Olomouci pracovat nejméně tři, od roku 1581 pak čtyři roky. Jako mistrovský kus měl zhotovit během čtyř měsíců zlatý kalich se zdobeným dřívem, zlatý prsten s osazeným průhledným drahokamem a pečetidlo se štítem a helmem. V průběhu 18. století byl počet těchto předmětů rozšířen ještě o možnost zhotovit gravírovanou a cizelovanou dózu, tabatěrku nebo schránku na hodiny. Poplatek do cechovní pokladny činil v 16. století 3 toлары nebo půl hřivny grošů, v roce 1748 40 zlatých, v roce 1774 30 zlatých, přičemž mistr bydlicí mimo Olomouc skládal polovinu. Cech měl zpočátku dva přísežné, v 17. století tři, přičemž ten třetí byl pověřen pouze puncováním výrobků členů cechu olomouckým puncem. V Olomouci mělo zlatnické řemeslo velmi silnou pozici, o čemž svědčí i skutečnost, že se podařilo zjistit jména celkem 296 zlatníků, kteří ve městě působili v letech 1268–1884.

Prstenáři (*Ringmacher*) se v Olomouci objevují jako specializované řemeslo od první třetiny 16. století. Zatímco v 16. století zde máme doloženo několik výrobců prstenů, počátkem 17. století jejich výskyt končí a je velmi pravděpodobné, že jejich profesi převzali zlatníci. Výjimku tvoří rodina Langauerů, která se ve městě objevila v druhé polovině 18. století. Byl to právě Antonín Langauer, který je v roce 1751 zapsán u cechu zvonářů, cínařů, kružidlářů, a ostružníků.

Významné místo mezi řemeslníky pracujícími s kovy zaujímali vedle zlatníků také kovolijci, podílející se na zhotovování nejrůznějších výrobků, z nichž některé měly prokazatelně charakter uměleckého díla, jako byly například bronzové dveře, sarkofágy, náhrobky, zbroj, zvony, ozdobné části chladných i palných zbraní, užitkových předmětů apod.

Dalšími, početně slabými řemesly, která se vyvinula ze zlatnického řemesla, byli zlatotepci a *cuprejtyři*, obě v podstatě pozlacovačské profese. Zatímco zlatotepci (*Goldschläger*) roztepávali jemné plátky lístkového zlata na pozlacování a skládali je do knížek, *cuprejtyři* dokončovali tímto jemně zpracovaným zlatem – *fajngoldem* – malířskou natěračskou práci. Obě řemesla se zde vyskytovala na konci 15. století, pak náplň jejich práce také převzali zlatníci a malíři.

Perletáři byli specialisté na zdobení různých výrobků (šperků, nádob, obrazů, nábytku apod.) přírodními perlami. Nebylo jich mnoho, a proto byli od roku 1536 organizováni v cechu zlatníků a dalších řemesel. Mistrem se mohl stát pouze ten, který zasadil obraz P. Marie s dítětem na slunci do zlatého rámu se stříškou, a vše ozdobil perlami. Perletáři jsou v Olomouci doloženi pouze v 17. století, když později jejich umění převzala jiná řemesla.

Mědirytci ryli do měděných desek podle nejrůznějších kresebných předloh či maleb ryté předlohy, jejichž kvalita pak určovala uměleckou hodnotu díla, zhotoveného na papíře jako tisk. Tak vznikalo značné množství grafických listů, univerzitních tezí, kalendářů, drobné grafiky a tisků s nejrůznějšími motivy, jejichž obliba stále rostla a dosáhla vrcholu v průběhu 18. století. Mědirytci byli svobodnými řemeslníky, kteří ve městě pracovali se souhlasem městské rady. Nebylo jich mnoho a nebyli považováni za umělce. V Olomouci byli dokonce dva z nich v první polovině 17. století krátce evidováni ve svazku filozofické fakulty olomoucké univerzity. Ve městě působilo v době od 15. do 19. století pouze dvaadvacet písemně doložených mistrů, z nichž nejvýznamnější byli Jan Zikmund Schott, Antonín Freindt (Freund), jeho syn Jan Antonín Freindt a Antonín Josef Schindler.

Portálové dveře hlavního vstupu do kostela sv. Kateřiny v Olomouci, třetí čtvrtina 17. století.

V žádném cechu nebyli organizováni řemeslníci, zabývající se vyšíváním skleněnými materiály, zlatými a stříbrnými nitěmi a hedvábím, nazývaní krumplíři (kremplíři). V Olomouci jsou doloženi pouze v letech 1563–1618 jmény Jakuba Axmana (1563), Melichara Kornreicha (1567), Jana Turkeho (1583) a Michala Edellmana (1618). Poté takto nazývaní řemeslníci z písemných pramenů mizí, a jejich řemesla se zřejmě ujali perletáři a po nich i jiná řemesla.

Stavitelé patřili bezpochyby spolu s malíři k duchovním otcům uměleckých řemesel, u nichž se cenila především jejich práce spirituální a schopnost své myšlenky zobrazit na výkresech, podle nichž pak byla příslušná stavba provedena. Stavitelé (Baumeister) tak navrhovali stavby a opravy objektů a připravovali pro jejich realizaci plánovou dokumentaci. Velmi často se rekrutovali z nadaných zednických mistrů, někdy také z mistrů tesařských. Bývalo zvykem, že stavbu či opravu nejen vyprojektovali, ale zorganizovali i její provedení, působili tedy současně ve funkci stavbyvedoucích. Mezi nejznámější barokní stavitele žijící v Olomouci patřili Václav Beda, Václav Sláma a Jindřich Zeidler. Mnoho staveb ve městě projektovali a vedli cizí stavitelé, které si zajistili sami stavebníci.

Uměním jistě bylo zhotovit také pěkný, zdobený kus nábytku, nicméně truhláře, původně nazývané stoláři, kteří byli vlastně specializovanými truhláři (*Tischler*), můžeme považovat

spíše za řemeslníky. Snad jen od konce 16. století doložení lištaři (*lištři*, *Laister*) jsou zástupci truhlářského řemesla, kteří měli provádět jemnější a spíše konečnou práci – štrejchovat (tj. vyhlazovat, případně zdobit a natírat) lišty, tak potřebné pro rámy zrcadel i obrazů. Jinak samozřejmě také vyráběli stoly, židle, postele, skříně truhlice, lavice a běžný jiný nábytek. V tom případě si však museli sami připravovat vhodné dřevo a to pak upravovat k použití i pro případné zdobení nábytku (například intarzování). V rámci specializace se z jejich středu často vyčleňovali například pilaři, struhaři, prknáři, stoličníci, postelníci a další, v Olomouci se však vyskytovali jen ojedinele, například v roce 1388 stoličník Kašpar. Všichni tyto řemeslníci byli soustředěni do cechu stolářů, ale postupně zanikali. Jako cech se stoláři spolu s výrobcí luků, kuší a samostřílů a výrobcí toulců poprvé objevují v roce 1472. Od roku 1597 již vystupují samostatně (zřejmě po zániku střelců a toulářů) a to až do roku 1861. V roce 1751 jsou v jejich cechu uváděni také varhanáři, ale to pouze v úředním seznamu řemesel a cechů. Učební doba stolářů – truhlářů činila tři až čtyři roky, poplatek při přijetí do učení činil 3 zlaté 50 krejcarů a stejný byl i při propuštění z učení, inkorporační poplatek při přijetí do cechu činil 6 zlatých 15 krejcarů, roční pravidelný příspěvek pak 18 krejcarů. Cech

měl dva přísežné a měli v něm silné postavení tovaryši, kteří měli i vlastní pokladnici. Stoláři patřili ke středně početným cechům a v roce 1751 měli dvacet mistrů, dvanáct tovaryšů, osm učňů a tři již nepracující mistry. V letech 1670–1912 získalo měšťanské právo osmdesát šest stolářů. Z výčtu cen výrobků, jež se dochovaly, vyplývá, že olomoučtí stoláři zhotovovali pouze běžně vyráběný nábytek, dveře, zárubně, zábradlí, mandly, rakve apod. Prozatím nemáme doklady o výrobě zdobenějších kusů nábytku.

Jako umělecké bychom mohli z dnešního pohledu hodnotit i výrobky dalších řemeslníků, jako byli například hodináři, puškaři nebo zvonáři. Ve všech těchto případech se však jednalo především o velmi zručné řemeslníky s mnohaletou praxí. Hodináři byli v 13. a 14. století výhradně zámečníci a kováři, a teprve od 15. století se specializovali na hodináře malých (nákrčních a kapesních hodin) a velkých (stolních, nástěnných, stojacích a věžních) hodin. V případě hodinářů, kteří vyráběli pouze hodinové stroje, bychom mohli považovat za umělecká díla některé hodinové skříně, mnohdy zdobené kvalitní bohatě zlacenou dřevorezbou, a to zejména v období rokoka, klasicismu a empíru a někdy i maleb na plechu z období biedermeieru. Téměř všechny tyto výrobky jsou však anonymní, protože i když víme, že je zhotovovali truhláři, řezbáři či malíři, jejich jména neznáme.

Umělecká řemesla v Olomouci tak zůstala i v období baroka (ale v podstatě až do zrušení cechů v roce 1859) organizována v rámci tří řemeslnických cechů. V nich působili všichni mistři, samozřejmě například s výjimkou těch významných malířů, kteří v Olomouci nebo v jejím okolí pracovali v klášterním prostředí (Antonín Martin Lublinský, Dionýsius Straus) nebo na panstvích šlechty, či jako svobodní řemeslníci (Michael Mandík). I mezi měšťanskými mistry, vytvářejícími běžnou produkci tehdy žádaných výrobků, však najdeme řadu vynikajících umělců, jako byli například Jan Křtitel Handke, Ferdinand Naboth, Filip Sattler, František Zürn, František Leblaus, Jan Jiří Schauburger, Jan Václav Sturmer, Václav Rokycský, Václav Render a další, jejichž díla překračovala úroveň práce jejich spolubratrů ze společného cechu. To se týkalo i olomouckých sochařů a zlatníků, jejichž dochovaná díla dodnes zdobí sakrální i světské budovy a veřejná prostranství, a jsou součástí nejrůznějších sbírek v celé Evropě.

Období 17. a 18. století bylo na Moravě dobou rozkvětu duchovní hudby. V sou-

Sebastian Ignaz Franz Freund, Pohár cechu olomouckých pekařů, 1754, stříbro, částečně zlacené, detail. Vlastivědné muzeum v Olomouci.